

margaritas ponere? O scribendi cacoethes!' Quid alias reprehensionis notas recenseam? quod iuuenili temeritate ductus, ausus fuerim summum aetatis nostrae virum literis meis interpellare, iisque adeo ineptis et ignotus.

Quare, doctissime Erasme, nisi hic clientulo tuo patrociner, 65 plane ex ista scaena, in quam eum produxisti, explodetur. Tute hoc mihi intristi, oro vt eius a me culpam defendas; nam quod tuae amicitiae studiose me insinuarim, etsi ceteri reprehendant, me tamen nunquam penitebit. Culpam tamen, quod mea epistola inter tuas publicata sit, longissime a me abesse cupiam. Quan- 70 quam enim minus deberem vereri eam in Laeliorum manus venire, postquam a te Persio probata est, tamen vt tu ceteros eruditione precellis, sic candore atque humanitate vincis. Et quoniam tali argumento tuum erga me animum declarare voluisti, ne in inuito beneficium perdidisse videaris, perpetuo me eius memorem fore 75 polliceor; ac quoniam eo me fortassis calcare ad maiorem studiorum spem excitare voluisse videris, sic sedulo literis operam dabo, vt earum felici profectu indies magis atque magis tuum in me beneficium existat. Vale, nostri seculi decus singulare, et studiosorum omnium vnice patrone. 80

Biturigibus Calend. Septemb. 1529.

2211₂₂₂₈ TO THOMAS MORE.

Copenhagen MS. G.K.S. 95 Fol., f. 229 (a).
J. p. 90: KN: Lond. xxvi. 21: LB. 1074.

Freiburg.
5 September 1529.

[An autograph rough-draft, with the heading added by a secretary (β). The year-date is amply confirmed by the contents.]

THOMAE MORO.

S. P. Quo diutius grauiusque nos torsit pacis inter potentissimos orbis monarchas expectatio, Thoma More, amicorum optime, hoc vberiore gaudio nunc exultamus sublatum exitiabile dissidium; adeo vt nondum satis audeamus felicitati nostrae fidere. Perdurat quidem constans rumor, perscribitur multorum epistolis, 5 narratur multis haud quaquam leuibis autoribus; sed tamen adhuc veluti somnium nobis audire videmur: quod accidere solet post summum dolorem, rebus subito in vehementer letum exitum commutatis; quemadmodum accidit in tragoediis, deo quopiam repente de machina semet ostendente. Neque vero nesciunt 10 homines se bonam huius gaudii partem debere inuictissimo Angliae

2210. 65. patrocineris γ. 66. eum α: ipsum γ. 67. hoc mihi α: mihi hoc intristi γ. 68. me amicitiae studiose γ. repraehendent γ. 70. a me add. γ: om. α in fine paginae. 74. esse post declarare add. γ. 76. quoniam α: quia γ. 78. eorum γ. indies magis atque magis α: maius atque maius indies γ. 2211. TIT. add. β: ERASMVVS ROTERODAMVVS praep. J. 2. J: Morę α. 7. nobis om. J. 9. accidit α: accidere solet J.

2210. 69. epistola] Ep. 2101.

71. Laeliorum] sc. sapientum: cf. Hor. S. 2. 1. 72.

2211. 3. sublatum] by the Treaty

of Cambray, 'the Ladies' Peace'; 5 Aug. 1529. See Epp. 2167. 30-37, 2205. 147-8, 2207. 12-15. More and Tunstall were among the delegates.

regi Henrico octauo; qui summa prudentia parique constantia non conqueiuit, donec immedicabilem, vt videbatur, discordiam vertisset in omnibus exoptatam concordiam. Superest omnibus
 15 votis comprecari superos, vt hoc munus suum velint nobis esse perpetuum, aut, si in rebus mortalium nihil omnino perpetuum est, certe diuturnum. Ego sane perquam lubens optimi pacificatoris tam pium vereque Christianum animum aliquo monumento posteris, si qua possim, fecero testatum.

20 Mihi sat beatus viderer, mi More, si Ferdinando regi res tam essent secundae quam illius insignis pietas promeretur. Qui mihi profecto videtur ad omnem virtutem natus; Erasmo tam candide fauet, vt amiciorem animum optare non possim. Ante biennium inuitauit me Viennam, salario 400. florenorum, tantum vt illic
 25 viuerem. Nuper bibonem quandam tribus verbis commendaram Episcopo Tridentino, illius Cancellario, vt esset in numero satellitum equitum; Rex ilico locum dedit, 'Quid' inquit 'non facerem pro preceptore meo Erasmo?' Nihil vnquam de illo sum meritus. Quid non faceret, si quid in illum officii collocassem,
 30 qui nunc nullam occasionem pretermittit mihi gratificandi? Sed nondum fortuna respondet optimi Principis egregiis dotibus.

Nuper Spirae fuit, vt scis, conuentus principum, petebatur subsidium aduersus Turcas imminentes Vngariae. Oblata est summa pecuniae tam exigua vt maluerit pro animo gratias agere
 35 quam pro munere debere. Quid acciderit Mariae Caesaris sorori et huius marito Lodouico, norunt omnes. Nunc Turca rursus inuasit Vngariam bonamque partem populatus est. Maria, cui dicaui Viduam, metu cessit in Moraue ciuitatem vulgo dictam Snamen, ne Viennae quidem satis fidens. Turca horret Caesaris
 40 indies crescentem potentiam, eoque maluisset Ioannem vicinum regem quam Ferdinandum. Et fortassis aliquis dicet, hic quoque satius futurum fuisse dimidium accipere quam totum. Sed arbitror diuinum consilium alio spectare; nec dubito quin eterni Numinis

27. locum *add. J.*
 39. a N : Suamen *J.*

29. officii in illum *J.*

36. Turca *add. J.*

12. Henrico] This testimony to his efforts for peace is repeated in Ep. 2215. 16-20.

19. testatum] Erasmus did not fulfil this promise; perhaps considering it prudent, as a dependant of Charles, to be silent after the Divorce had been seriously undertaken.

23. Ante biennium] With Erasmus' habitual uncertainty about dates (cf. Ep. 2033. 6on), this need not be considered to weaken the year-date assigned to Ep. 2005.

24. inuitauit] See Ep. 2005.

25. bibonem] Felix Rex Polyphemus: see Ep. 2130.

commendaram] Clearly in connexion with Ep. 2107; cf. Ep. 2121. 3-8.

28. preceptore] This is not to be

interpreted literally (see Ep. 917 introd.); but as in Ep. 2233. 23, of one who taught through his books. Cf. Ep. 853.

32. Spirae] See Ep. 2107. in.

36. Lodouico] at Mohacs, 29 Aug. 1526.

37. inuasit Vngariam] This new invasion was the prelude to the siege of Vienna: see Ep. 2230. 23n.

38. Viduam] See Ep. 2100.

39. Snamen] Znaim, 47 ms. NNW of Vienna. Ep. 1154 is written thence; and letters of Olah (Ep. 2339), who spent the summer of 1529 there with the Queen (OE).

40. crescentem potentiam] Cf. Epp. 2225. 9, 2230. 25, 2249. 31.

Ioannem] Zapolya: see Ep. 1810. 20n.

bonitas omnia versura sit in letum exitum, si nos animum ad ea
verterimus quae illi sunt placita. 45

Ea que sint non tam ignoramus quam dissimulamus. Vtinam
Caesar, maturius composito cum Gallorum Rege dissidio, fratri ac
sorori sue in tempore adfuisset! Metuo ne nimium diu illum
moretur Italia et Pontificis amplexus: cui non dubito quin pro
sua religione sit exhibiturus honorem omnem quem filius debet 50
patri. Sed vtinam ille gloriam ab hominibus ob Christum exhibi-
tam Christo transscribat! quod tamen hunc Clementem facturum
non diffido. Federibus principum admisceri Pontificem, mihi nec
Pontifici videtur expedire nec reip. Christianae. Ille maior est
quam vt villo federe sit astringendus, mea quidem sententia. 55

Si resedissem Basileae, theologi clamassent me comprobasse
quae illic geruntur. Nunc quidam iactant me cessisse metu,
quum discesserim omnibus dolentibus, etiam iis quorum dogmata
palam ac libere detestabar. Sane inuitus reliqui nidum quem tot
annis presseram; et talis erat valetudo vt nullam omnino muta-
tionem latura videretur. Nec me clam erat quanto dispendio
migraturus essem; sed de vita periclitari malui quam videri
comprobator talis instituti. Erat bona spes rem ad moderatum
statum redituram; sed duo monachi, alter concionator in summo,
alter apud suos Dominicanos, excitarunt nobis hunc tumultum. 65
Illi quidem fugerunt, alii vero feriuntur malo. Georgius Saxoniae
dux non minus odiose conflictatur cum Lutero quam ego cum
Epphendorio. Admonui illum vt negligeret nebulonem, cui plus
satis feroci adderet animos. Interim triumphat, qui tanto etiam
Principi facessat negotium. 70

Hactenus profectio valetudini profuit, idque preter omnem spem.
Aestas hic vehementer arrisit, sed autumnum metuo. Oppidum
semicinctum est proxime imminentibus montibus, vt vix vllus dies
abeat absque nube aut nebula. Magistratus mihi designauit edes
plane regias, pridem extractas Maximiliano Cesari, sed imper-
fectas, et estati quam hyemi aptiores. Vtinam liceat adhuc semel
in vita videre amicos mihi charissimos! quos in pictura quam
Olpeius exhibuit, vtcunque conspexi summa cum animi mei
voluptate. Bene vale cum tibi charissimis omnibus.

Datum apud Friburgum Brisgoae. Nonis Sept. 1529. 80

59. detestabar a: improbamam N. 62. J: migrarus a. 68. Epphen-
dorio a: Thrasone quodam nugacissimo J. nebulonem a: hominem J.
80. aN¹³: Brisgoiae JN² Lond. Anno ante 1529 add. J.

47. composito... dissidio] See l. 3n.
fratri] Ferdinand.
48. sorori] Queen Mary of Hungary.
49. moretur Italia] For Charles'
arrival in Italy see Ep. 2208. 41n.
63. talis instituti] The Reformation
as introduced in Jan.-Feb. 1529: see
Epp. 2097. 2n, 2101. 31n.
64. duo monachi] Ambr. Pelargus,
on reading this in print, concluded
that the reference was to Aug. Marius
(Ep. 2321) and himself: see p. 182.
in summo] *sc.* templo.

66. Georgius] Cf. Ep. 2124. 42n.
68. Admonui] Perhaps in answering
Ep. 2124.
74. edes] See Ep. 2112. 15n.
77. pictura] Cf. Ep. 2212. 3-5.
Perhaps by this is meant the Holbein
drawing of the More family now in
the Museum at Basle. No painting
of it is known on the Continent; but
there are three variant copies in
England. See A. B. Chamberlain,
Hans Holbein the younger, 1913.
78. Olpeius] See Ep. 1307. 1n.